

Реєстр туристично-привабливих місць Скалатської громади

№ п/п	Назва об'єкта	Місце знаходження	Характеристика
1	Скалатський замок	м. Скалат	<p>Першу письмову згадку про місто відносять до 1512 року але документально підтвердженою є письмова згадка від 23 листопада 1513 року, коли він входив до Теребовлянського повіту Руського воєводства. Вже у 1564р. Скалат отримує статус міста. У 1600 році, коли Скалатом володіли магнати Сенінські, місто отримало магдебурзьке право. В кінці двадцятих років 17 століття власником міста стає Криштофор Віхровський. Саме він, К. Віхровський, намісник польського короля в Галичині, займається як розбудовою міста так і самого замку. Гербаж Польський подає відомість про 1630 рік, в якому К. Віхровський будує замок.</p> <p>Фортеця набула форми неправильного чотирикутника (існує версія про її п'ятикутну форму) і була оточена оборонними мурами шестиметрової висоти, що мали товщину більше двох метрів. Найдовша північна стіна мала довжину 92 метри. На ній знаходилися в'їзна оборонна брама. Південна і західна стіни – довжиною по 72 метри, а східна - 63 метри. Всі вони впираються по кутах в наріжні п'ятисторонні вежі, що зорієнтовані точно за сторонами світу. Ці вежі, подібно до бастионів, оберігали підходи до замку. Кожна вежа крім прямого оборонного, мала ще й спеціальне призначення.</p> <p>В східній вежі, яка за площею є найбільшою в замку, знаходилися криниця. Вихід із східної вежі проходив через нижній ярус на замкове подвір'я. Північна вежа слугувала оглядовою, чи сторожовою, про що свідчать круглі отвори в четвертому ярусі, які ніяк не могли бути пристосовані до оборонних цілей, крім спостереження за противником. В західній вежі, із її потовщеними в нижніх ярусах стінами, зберігався порох та військові припаси. Нижні яруси південної вежі використовувалися як замкова тюрма. Крім того на території замку були споруджені підземні галереї за допомогою яких оборонці могли підтримувати зв'язок із зовнішнім світом. Такі ж галереї з'єднували вежі замку. За свідчення старожилів від південної та східної вежі були споруджені підземні ходи, які сходилися в центрі комплексу і утворювали підземну кімнату.</p> <p>Замок постраждав під час Хмельниччини (1648-1651). Наприкінці 17 століття замок відновив новий власник Ян Фірлей і використовував як власне помешкання.</p>

			<p>В кінці 19 століття коштом графа Ростовського проведено реставрацію веж (архітектор Теодор Тальовський) в історичному стилі. В роки 1-ї Світової війни замок знову сильно пошкоджено.</p> <p>Після Другої світової війни територію замку використовували для господарських потреб міста. Тут також містився танцмайданчик.</p> <p>У 1960-і рр. проведено консервацію залишків замку, відновлено кутові вежі. В 1988 р. Інститут "Укрзахідпроектреставрація" провів обстеження пам'ятки. Станом на 2000-і роки стіни замку відновлені на висоту зросту людини. Вежі відновлені до дахів, вкриті черепицею.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
2	Обласний комунальний меморіальний музей-садиба Леся Курбаса	с Старий Скалат	<p>Музей було відкрито до сторіччя з дня народження Л.Курбаса 19 лютого 1987 р. Автором експериментальної, незвичної експозиції став І. Герета. Зараз в п'яти залах музею зібрані унікальні документи, періодика, театральні афіші і світлини початку ХХ століття, предмети тієї епохи, книги з бібліотеки Курбасів. У 2002 році музей-садиба був переведений у підпорядкування відділу культури Підволочиської райдержадміністрації. В 2003 році йому надано статус обласного комунального меморіального музею-садиби Леся Курбаса підпорядкованому управлінню культури Тернопільської облдержадміністрації. На фасаді приміщення музею встановлено дві меморіальні дошки на честь Леся Курбаса та його батька Степана Яновича Курбаса (автор І.Козлик).</p> <p>Відвідавши музей Л.Курбаса в Старому Скалаті ви можете максимально відчутти атмосферу минувших днів та глибше збагнути джерела його творчості.</p>
3	Етнографічна світлиця Остап'ївської загальноосвітньої школи	с. Остап'є	<p>Музей під назвою «Світлиця» створений в 1991 році у стінах Городницької ЗОШ І-ІІ ступенів. Матеріали для музею збирали Дацків Марія Михайлівна та Катрусyak Віктор Михайлович.</p> <p>Найбільшу кількість експонатів для музею представила жителька нашого села Дацків Ганна. Велику цінність має фотографія випускників Тернопільської гімназії 1913 р., на якій є Дацків Михайло, що пізніше працював директором театру «Березіль» у Харкові разом з Лесем Курбасом.</p> <p>Цінні експонати для музею передали родина Суходольських, Бучків, Шуб'яків, Мушинської Ганни, Мозіль Ганни, Поручької Марії, Винника Михайла, Пеняги Галини, Люби Марії, Тихоліз Світлани. У музеї представлені експозиції під такими назвами: «Сільський давній посуд», «Вироби з дерева умільців нашого села», «Вишиті рушники, серветки, доріжки майстринь</p>

			Городниці», «Церковна вишивка», «Речі домашнього вжитку», «Вироби з металу», «Матеріали роботи товариства «Молода Просвіта», «Матеріали про Михайла Дацкова», «Матеріали про учасників АТО нашого району і села».
4	Свята Гора	с.Полупанівка	<p>На півночі Полупанівки є гора із промовистою назвою — Свята гора. Свята гора є місцем паломництва. Тут розташовані муровані костел Святого Йосафата (1894 р., перебудований у 1991 р.) і церква Святої Трійці (1878 р., перебудована з каплиці у 1989 р.).</p> <p>На Святій горі є «Хресна дорога» (2010). Освячену «Хресну дорогу» зводили стараннями жителів трьох сіл: Полупанівка, Новосілка, Старий Скалат та м. Скалат. Час її будівництва тривав близько трьох років.</p> <p>Скульптури, які відображають мученицький шлях Ісуса Христа, замовлені і виготовлені в Польщі та виконані з бронзи в повний ріст. За сприяння ксьондза Войцеха Буковця, настоятеля католицької громади, їх було доставлено в Україну. «Хресна дорога» складається з 14 стацій, які розміщені уздовж усієї гори.</p> <p>Свята гора – місце культового поклоніння Матері Божій. Із заглибини у камені, що має форму ступні, б'є цілюще джерело. Це дуже величне місце. Як розповідали старожили, було то 200, а може, й більше років тому. Випасали на горі пастухи худобу. Два хлопчики пішли до кринички напиться води. І раптом перед ними вся у сяйві з'явилась Божа Мати. Діти злякалися. Один хлопчик побіг до пастухів сповістити про чудо, а другий став навколішки і почав молитися. Коли прибігли пастухи, то вже нічого не застали, тільки хлопчина продовжував молитися. Звістка швидко розлетілася селом. Люди збиралися біля кринички, прикрашали її, ставили фігурки, одна з яких датована 1864 роком. Не сподобалось це місцевому попові, він наказав челяді засипати криничку гноєм, та невдовзі осліп. І сниться йому сон, щоб почистив криницю, збудував на тому місці капличку, тоді й прозріє. Так і сталося. Після того люди ще з більшою шанобою ставились до тої кринички.</p> <p>Капличку з часом розібрали, а навколо неї збудували церкву. Тепер криничка під вівтарем, а вхід до неї з двору. І приїжджають сюди люди зусюди, щоб попити і набрати води. Цікаво, що за п'ять-шість метрів є ще дві кринички, але в них уже зовсім інша вода. А та, що зі Святої гори, як твердять місцеві жителі, зберігається рік — і не псується.</p> <p>У 1994 р. створено ландшафтний заказник місцевого значення "Полупанівська "Свята</p>

			<p>гора" (11,4 га), де під охороною – фрагмент грядово-горбистих закарстованих височин Товтр, складених рифовими вапняками; має історико-культурне, наукове та пізнавальне значення; є рідкісні види степової рослинності й тваринного світу.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
5	Подільські товтри		<p>Подільські товтри — унікальна пам'ятка геологічного минулого, подібної якій немає у всій Європі. Бо тільки тут зносяться до неба вапнякові гори-стрімчаки, породжені в глибинах прадавнього Сарматського моря. П'ятнадцять-двадцять мільйонів років тому поверхня сучасного Поділля була вкрита водами внутрішнього Сарматського моря. На ділянках суші, завдяки м'якому, теплому клімату, пишно розвивалася субтропічна рослинність. Багатою і різноманітною була фауна і флора морських глибин. Протягом сотень тисяч років у теплих мілководних товщах існували і відмирили гігантські колонії коралів, водорості, моховатки, молюски та безліч інших морських організмів, їх рештки, разом з дрібними частинками гірських порід, поступово відкладалися, нашаровувалися вздовж узбережжя древнього моря, утворивши на протязі кількох сотень кілометрів величезний коралово-рифовий бар'єр. Коли внаслідок процесів Карпатського горотворення територія сучасного Поділля почала підніматися, море відступило на південний схід. А на його колишньому дні залишилася височіти довга гряда вапнякових гір, яку вчені називають тепер Подільськими товтрами.</p>
6	Пазина	с.Новосілка	<p>Дорогим і святим для кожного скалатчанина є урочище Пазина, що розташоване в Товтровій гряді в східному напрямку від села. Старожили оповідають, що з давніх-давен тут була криничка, з якої тече цілюща вода. Тут стояв хрест, що символізував появу Матері Божої. Є переказ, що коли Матір Божа йшла від полупанівської Святої гори, то залишила за собою слід. На місці, де ступила Мати Божа, з'явилося джерело, вода, якого є цілющою.</p> <p>За роки Радянської влади керівники намагалися знищити це святе місце, стерти з пам'яті святиню: і хрест поламали, і камінь, на якому був відбиток сліду, скотили на долину, і забороняли людям молитися. З ініціативи жителів села Новосілка на зборах було прийнято рішення за кошти місцевого господарства збудувати капличку і обновити це місце. Роботу розпочали всім селом восени 2003 року.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
7	Кімната-музей імені родини Голоядів	с. Магдалівка	<p>Кімната-музей імені родини Голоядів була зареєстрована 15 травня 2003 року.</p>

			<p>Розпорядженням Кабінету міністрів України від 15 травня 2003 року Магдалівській школі I-III ступенів присвоєно звання імені родини Голоядів. У кімнаті-музею зібрані експонати, фотографій сім'ї, родини і друзів родини Голоядів, а також матеріали про членів визвольних змагань (ОУН-УПА), які боролися на терені сіл Магдалівка, Теклівка і Митниця.</p> <p>Великий вклад у відкритті зробила п. Ольга Жулковська – голова Тернопільської обласної організації «Ліга українських жінок Тернопільщини», член спілки політв'язнів і репресованих.</p>
8	Костел Святої Анни	м. Скалат	<p>Перші письмові джерела із згадкою католицької парафії на цій землі датуються лише 1632 роком, коли в поселенні було засновано католицьку парафію. Протягом 1632-1642 рр. на кошти галицького мечника Кристофора Вихровського з південного боку фортеці було споруджено костел. Цей перший костел мав риси оборонної споруди і служив опорним пунктом під час нападів загарбників на місто . У часи війни з турками храм зазнав значних руйнувань. Тому в 1702-1703 рр. його довелося відбудувувати чи не з нуля. Можна припустити, що споруду початку XVIII ст. взагалі не розбирали, а використали як своєрідне «ядро» для храму-наступника. Консекрував новий костел архієпископ Андрій Анквіч на честь Успіння Пресвятої Діви Марії.</p> <p>У 1827 році костел мав форму хреста. Територія костелу була обнесена мурованою огорожею. Вхід на подвір'я храму проходив через арочні ворота які мали надбрамну споруду. Фасад споруди завершували трикутні фронти з фігурами святих. Над надбрамною спорудою височіла сингатурка.</p> <p>В 1898 році костел був знищений пожежею. Та в 1900 році на місці згарища збудовали новий мурований храм за проектом архітектора Теодора Тальовського. Кошти на будівництво виділив власник Скалата Маріуш Роштоцький та староста Антоній Шидловський. В 1901 році єпископ Й.Вебер консекрував новозбудований храм. Остаточо костел зруйнували в 1959-му. За поширеною місцевою легендою, його знищили в очікуванні візиту Микити Хрущова, який саме розпочав активну антирелігійну кампанію. Але скалатчанин Павло Пелехатий, свідок знищення костелу та очевидець тих подій, розповідає інше. Причина руйнування храму була прозаїчніша. На той час у Скалаті будували майстерні «Сільгосптехніки». І тому керівники вирішили, добряче пошкоджений костел використати, як джерело дефіцитної цегли та каменю.</p>

			У 1990 році на місці зруйнованого храму єпископ Я.Ольшанський освятив тимчасову каплицю. А в 1994 році було розпочато будівництво нового мурованого костелу в неоготичному стилі. 26 липня 1996 року єпископ Маркіян Трофим'як освятив наріжний камінь цього храму. Будівництво храму розпочав отець Станіслав Муляр, продовжили справу Богуслав Грендиса та Роман Стадник. У 2001р., до приїзду в Україну Папи Йоана Павла II, будівництво завершили. 26 липня 2002 року єпископ Мар'ян Бучек консекрував новий храм на честь Святої Анни. Головний вхід в костел проходить через вежу у чотири яруси, яка завершується шатровим куполом з хрестом. Над навою знаходиться невелика сингатурка. Нава з обох сторін має дві прибудови, що надає храму хрестоподібну форму
9	Скалатська степова ділянка	околиці м. Скалата	В межах лісового урочища «Кругляк», розташована Скалатська степова ділянка- ботанічна пам'ятка природи місцевого значення, де під охороною – скельно-степові фітоценози: гадючник звичайний, аврinia скельна-види, занесені до переліку рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення. На південно-західній околиці міста розташований Скалатський орнітологічний заказник-природоохоронний об'єкт місцевого значення, де під охороною – орнітологічний комплекс водно-болотної фауни: крижень, вівсянка і мартин звичайні, зяблик, плиска біла.
10	Гостра могила	с. Городниця	Поблизу с. Городниця розташований заповідник фонду ботанічного заказника місцевого значення «Гостра могила № 2», комплексна пам'ятка природи місцевого значення «Музикова скала» та частина ботанічної пам'ятки природи місцевого значення Скалатська степова ділянка (0,5 га). На території села виявлено археологічні пам'ятки культури кулястий амфор та черняхівської культури.
11	Медобори	с. Остап'є – с. Городниця	Від с. Остап'є до с. Городниця знаходиться межа охоронної зони заповідника «Медобори» - проходить вздовж південної і східної межі забудови с. Остап'є, а далі по ґрунтовій дорозі на північний схід у напрямку товтри «Гостра Могила» (398 м) до повороту ґрунтової дороги у с. Городницю. Від східної окраїни с. Городниця межа охоронної зони проходить по ґрунтовій дорозі по днищу балки у північно-східному напрямку, а далі по улоговині, що відділяє урочища «Музикова скала» та «Панська гора», до межі з Іванівською сільською радою, далі в північно-західному напрямку до ґрунтової дороги, потім по ґрунтовій дорозі до її повороту під прямим кутом на південь.
12	Останці Подільських Товтр	с. Новосілка	Поблизу Новосілки виявлено археологічні пам'ятки скіфського періоду. Недалеко від села розташоване Новосілківське родовище вапняку – природне скупчення порід, де розробляють

			корисну копалину – вапняк перекристалізований. Є геологічна пам'ятка природи – викопні рифи Сарматського моря, скелі Пазіна і Чорна, ботанічна пам'ятка «Дуб «Король» (за переказами, під дубом у 1943 р. проводив нараду командир партизанського з'єднання Сидір Ковпак), і пам'ятка природи місцевого значення «Останці Подільських Товтр»
13	Колодіївське джерело Пресвятої Богородиці	с. Колодіївка	На східній околиці села Колодіївка є гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення – Колодіївське джерело Пресвятої Богородиці, освячене 2003р., біля якого споруджена капличка з «фігуркою» Святої Діви Марії, де відправляють молебень. Воду джерела вважають цілющою. Неподалік діє чоловічий монастир Теодора Студита, перенесений із м. Рим (Італія) стараннями Кардинала Любомира Гузара з благословення Кардинала Мирослава-Івана Любачівського. 1995р. монастир освятив єпископ Тернопільський Михаїл Сабрига. Ігумен – ієромонах Григорій (Роман) Планчак (1969р.н.) Тримає спорудження монастирської церкви. Монастир та цілюще джерело – місце паломництва. Духовий заклад славиться умінням монахів цілювати хворих. За 4 км на північний схід від села є геологічна пам'ятка природи місцевого значення «Порохова скалка»(0,15га).
14	Ландшафтний заказник Свята гора	с. Полупанівка	У північній частині селища знаходиться Свята гора. Відома вона з давніх-давен. І хоч зараз гора вважається християнською святинею, тут знайшли залишки давнього святилища. Із гори витікають декілька джерел, вода яких славиться своїми цілющими властивостями. Одне джерело витікає з відбитку стопи Божої Матері. З 1994 року Свята гора є ландшафтним заказником місцевого значення, де під охороною – фрагмент грядово-горбистих закарстованих височин Товтр, складених рифовими вапняками, має історично-культурне, наукове та пізнавальне значення, є рідкісні види степової рослинності тваринного світу. Поблизу села розташоване Полупанівське родовище вапняку- місце видобування корисних копалин: вапняку літотамнієвого із прошарками органогенно-детритового, міцного, масивного, сірувато-білого; ростуть-вікове дерево, ботанічна пам'ятка природи місцевого значення – Полупанівський дуб віком понад 200р. і діаметром 112см; вікові дерева, ботанічна пам'ятка природи місцевого значення-Полупанівські буки (0,5га), де під охороною-дев'ять буків віком 150-200р., діаметром 90-123см; мають науково-пізнавальну та естетичну цінність. У 2010 році на Святій горі відкрили Хресну дорогу. Тут зможете побачити 14 образів Ісуса Христа перед сходженням на Голгофу. (об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)

15	Церква Воздвиження Чесного ХрестаГосподнього	с. Зарубинці	<p>Центром духовності у с. Зарубинці є церква Воздвиження Чесного Хреста.</p> <p>Спочатку церква була дерев'яною. Є відомості, що у 1843 році її ремонтував майстер Каліта Роман Драган. На початку ХХ ст. в церкві служив священник Григорій Банах. Отець мав звання полковника, проживав на проборстві і проводив катехизацію серед молоді, давав вишкіл молодим хлопцям. За словами старожилів - володів п'ятьма мовами.</p> <p>У буремні 20-і роки ХХ ст. церква була зруйнована. З 1927 р. по 1929 р. її відбудовують заново. Освятити новозбудовану церкву отець Осип Гайдукевич. З 1961 року, за часів радянської влади, церкву закрили, заборонили проводити служби і використовували її для господарських потреб.</p> <p>Найбільше старань приклали у відбудову і відновлення церкви Славський Григорій і Купецький Петро. За спробу відновити церкву у 1980 році засудили Купецького Петра. Відбуваючи покарання півтора року у Копичинецькій тюрмі, він помер.</p> <p>23 січня 1989 р. жителі села спільними зусиллями домоглися отримання ключів від церкви. Це стало можливим завдяки неодноразовим поїздкам жителів села до Києва, Москви. 29 січня 1989 року церкву відкрили знову.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
16	Могила січовим стрільцям	с. Зарубинці	<p>У пам'ять про героїзм односельців , які загинули за Україну, вдячні нащадки насипали символічну могилу. З часом на могилі було встановлено два хрести (1991-1992 роки).</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
17	Капличка Матері Божої	с. Зарубинці	<p>Ближче до дороги, на місці зруйнованого костелу, перед автобусною зупинкою жителі села вирішили побудувати капличку Божої Матері. За кошти односельців Мар'ян Гладиш і Тадей Мацелюх здійснили будівництво каплички. Депутат Сергій обгородив парканом місце, де був престол у костелі.</p> <p>У людській пам'яті залишилися спогади односельчан про костел ,що був побудований ще за Польщі.</p> <p>У 1980 р. його підірвали. Шматки цегли розлетілися по найближчих подвір'ях. На місці костелу збудували автобусну зупинку. Капличка Божої Матері була освячена духовенством у 2007 році.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
18	Фігура – хрест у садибі Долінського Петра	с. Зарубинці	<p>Напис на фігурі «Цей хрест поставлений на честь і хвалу Божу Андрій, Катерина і Михайло Купецькі. Фундатор фігури Михайло Купецький, жінка Марія, з дому – Сулима. 1926 рік.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>

19	Могила Славських	с. Зарубинці	<p>Важливою історичною подією Зарубинеччини була героїчна смерть уродженки села Славської Галини, яка разом із групою у складі трьох осіб потрапили у засідку НКВС зі «стрибками» і героїчно загинули в долині села. Там їх разом і загребли. Та згодом патріоти села тіло Галини перезахоронили на сільському кладовищі. А брат Галини – Петро, знайшов свій спочинок у с. Вижчі Луб'янки Збараського району Тернопільської області. За його могилою старанно доглядала жінка цього села. Велелюдною подією був факт перезахоронення останків героя 02.05. 1999 року. Брат зустрівся із рідною сестрою у спільній могилі.</p>
20	Церква Успіння Пресвятої Богородиці	с. Городниця	<p>Історія становлення церкви Успіння Пресвятої Богородиці у селі Городниця довга і терниста. Будівництво розпочали греко-католики в 1923 році. Будувати церкву у той час було важко - заможних українських селян було дуже мало.</p> <p>Серед найбільш активних жертводавців був Голояд Дмитро, який родом з села Пізнанка (нині Поділля). Голояда Дмитра вважають фундатором церкви.</p> <p>На своєму полі і за свій кошт він випалив та пожертвував на будову церкви 55 тис. штук цегли. Для оплати робітникам вирубав і продав один морг лісу. Оплатив землеміра і проектанта з виготовлення документації. За такий вагомий внесок у будівництво церкви в 1930 році Голояд Дмитро був нагороджений грамотою єпископа Андрія Шептицького. Його ім'я щорічно згадується в церкві під час Богослужіння на свято Дмитра.</p> <p>Землю під будівництво церкви у селі придбали на кошти Білика Микити - діда Білика Йосипа Івановича. Білик Микита купив цю землю в поляка Стецишина (Схаба) і пожертвував на будівництво церкви.</p> <p>У 1935 р. було закінчено будівництво церкви і в тому ж році владика Іван Бучко освятив храм Успіння Пресвятої Богородиці.</p> <p>До 1939 р. майно церкви було незначним. Церква утримувалась за кошти парафіян. Були придбані віттар, чотири фелони, три пари хоругов і одні вишиті фани. Євангеліє подарувала Іжиковська Ганна, панікадило – Шафранська Марія, лампаду – Мовчан Кирило, великий образ, який висів за віттарем – дружина вчителя Бігди Яна. Іконостас виготовив Винник Михайло, а розписав - житель м. Скалата художник Косовський Володимир.</p> <p>У 1946-1973 рр. храм був закритим. У 1973-1991 рр. парафія і храм належали РПЦ.</p>

			<p>Порохом у ті роки був о. Анатолій Барчук. У 1987-1991рр. парафію обслуговували о. Григорій Карпець і о. Ярослав Зварич. У 1991 р. громада села розділилися на конфесії УГКЦ і УАПЦ, остання у 2004 р. перейшла в УПЦ КП. Зараз храм використовується почергово.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
21	Фігура Матері Божої	с. Городниця	<p>У центрі села, біля церкви, є пам'ятна фігура Матері Божої (архітектор В.С.Королюк, художник В.Купецький), що височіє між двох могил. Одна із них висипана борцям за волю України, а друга – жертвам сталінських репресій. Освячення могил відбулося навесні 1991 року.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
22	Хрест-фігура	с. Городниця	<p>Є у Городниці пам'ятник – хрест-фігура. Фігура була поставлена біля хати Павла Суходольського у 1866 році. За часів радянської влади фігуру було зруйновано. Окремі її частини зберіг власник двору. А у 1991 році, завдяки старанням жителів села Павла Бабія, Григорія Чорнія та Івана Лози, фігура була знайдена, реставрована і повернута на старе місце.</p>
23	Церква села Колодіївка	с Колодіївка	<p>В центрі села Колодіївки, на пагорбку, стояла предковична уніятська церковиця.</p> <p>Богослужіння велися церковнослов'янською мовою з українською вимовою. Як мова, що вживалася тільки в церкві, вона звучала небуденно, урочисто. Наприкінці ХІХ ст. на початку ХХ ст. священником був о. Клим Слюсар. Він був парохом з 1892 року по 1913 рік. Саме в цей період з ініціативи пароха о. Кліма Слюсара громада збудувала нову церкву, а парох був піднесений до сану каноніка. В період виборювання Україною незалежності церква знову стала греко – католицькою.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
24	Монастир Теодора Студита	с Колодіївка	<p>З ініціативи о. Іллі старе приміщення школи було передано монастирю Теодора Студита. В 1995 році оновлене і реставроване приміщення було освячене владикою Михайлом Сабригою, як монастирське.</p> <p>Це була визначна подія в житті села і церковної громади. Настоятелем монастиря тоді був Любомир Гузар, якого о. Ілля часто запрошував на святкові відправи. Але 12 червня 1997 року Любомир Гузар був призначений владикою Києво – Вишгородської єпархії. Все село зібралося проводити владика Любомира до Києва. У вересні 1997 року з ініціативи отця Іллі були проведені місії з участю отців і братів монастиря Теодора Студита. Тоді вперше селяни познайомилися з новим настоятелем</p>

			<p>монастиря о. Григорієм Планчаком, який проводив місійний тиждень разом з братами-монахами.</p> <p>У серпні 1995 року Божого у місті Івано-Франківську, з благословення Кир Софрона Дмитерка, ординарія Івано-Франківської єпархії, започаткували молоду монашу спільноту. Засновник — ієромонах Григорій Планчак.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
25	Джерело Пресвятої Богородиці	с Колодіївка	<p>У 2002 році у селі сталося велике чудо - об'явилася Богородиця і сказала, що вона вибирає це село і просить у братів - монахів, щоб вони збудували каплицю на місці об'явлення. Вже у 2003 році з Львівської області привезли каміння для побудови тимчасової каплиці. Тепер до с. Колодіївка на оздоровчу молитву приїжджають з усього світу</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
26	Костел	с Колодіївка	<p>Віряни римо-католицького обряду села належали до парафії Св. Анни у Скалаті. 1907 року у Колодіївці спорудили мурований філіальний костел, який освятили у 1913 році під титулом Св. Станіслава Костки. У 1908 році тут була створена парафіяльна експозитура, яка у міжвоєнний період стала самостійною парафією. Архітектурною красою костелу можна було милуватися до 1977 року. 23 квітня 1977 року радянська влада костел знищила (на цьому місці пізніше встановили фігуру Матері Божої).</p> <p>З відродженням церковного життя, меси у Колодіївці стали відправляти спочатку у невеликому приватному будинку, а потім в одному з приміщень колгоспної контори. 24.12.1991р. було зареєстровано місцеву католицьку парафіяльну спільноту.</p> <p>З 1993 по 1998 роки католики обох обрядів збудували, на невисокій горі між селами Колодіївка та Панасівка, новий храм (1995 року єпископ Маркіян Трофим'як освятив наріжний камінь костелу). У 1998 році архієпископ Мар'ян Яворський освятив новоспоруджений храм, а 2000 року єпископ Станіслав Падевський освятив парафіяльний будинок при ньому</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
27	Церква Різдва Пресвятої Богородиці	с. Криве	<p>Церква у с. Криве має особливу історію. Храм був побудований за підтримки графа Баворовського в 19 столітті. Старожили пам'ятають, що одна з дочок графа через простуду осліпла і батьки щиро молилися за її оздоровлення. На знак вдячності Баворовський навпроти свого маєтку побудував спочатку капличку, а в 1863 році греко-католицьку церкву. На будівництві церкви працювала вся громада села. Невдовзі церкву освятили.</p>

			<p>Місце для церкви обрали біля старого кладовища. За Австрії тут хоронили навіть жителів Городниці. Біля церкви побудували проборство, де жив священник і де розташовувалася двокласна школа. Священник навчав у школі релігії. Старенькі жителі пам'ятають ще отця Онуферка його сина Онуферка Маркіяна, який замінив батька.</p> <p>У 1946 році греко-католицька церква була заборонена, священників не було. Доїжджали священники з м. Скалата і інших сіл. Покійників часом возили аж на Поділля, щоб помолитися за упокій душі.</p> <p>У 1961 році радянська влада закрила церкву. Тут облаштували комору і зберігали зерно. Тому інтер'єр церкви та ікони були частково пошкоджені. 11 листопада 1988 року церкву знову відкрили. А освітили в 1989 році. У церкві Різдва Пресвятої Богородиці було відправлено першу службу Божу, на яку з'їхалось багато церковних чинів, гостей.</p>
28	Релігійний хрест-фігура на вулиці М.Грушевського	с. Криве	<p>Перехрестю доріг український народ здавна надавав певного заобонного значення. Такі місця періодично освячувалися священником. Ці заобони сягають глибини століть, коли панували язичницькі вірування. На початку села, на перехресті доріг, що ведуть на Магдалівку і Гримайлів з давніх-давен стояв хрест. Але за радянських часів не було відповідного догляду і він занепадав. І ось через роки хрест-фігура знову охороняє жителів села і подорожуючих.</p>
29	Капличка Божої Матері	с. Криве	<p>На сучасній вул. Залізнодорожній здавна стояла фігура Божої Матері. Люди пильнували фігуру як могли: чергували, охороняли та не вберегли. Не побоялись партійні активісти, зруйнували її, лишивши тільки постамент.</p> <p>Та Павло Коненко і Ярема Злочанський через деякий час, знайшовши фігуру в потічку, таємно повернули її на місце. Другий раз руйнувати фігуру не наважився ніхто. Павло Коненко опікувався нею, Цар Степан обгородив.</p> <p>Деякі роки тому стареньку фігуру, яка вже розсипалася, перенесли на цвинтар. Родина Люби Алексевич - її сини Віталій і Сергій - офірувала нову фігуру.</p>
30	Фігура-хрест на вулиці Садовій	с. Криве	<p>Напис на фігурі свідчить, що він був побудований Семеоном Палесюком у 1891 році. В цього чоловіка важко захворіла жінка</p>

			<p>на туберкульоз. Вона народила доньку та сама невдовзі померла.</p> <p>За радянських часів фігурку було розтрощено. У 80-ті рр. молоді хлопці відновили її. І хоч партійці допитувались, хто це зробив - нікого не видали.</p> <p>І ось у 2004 році фігуру знову освятили. Активну участь в облаштуванні святині брали Гримак Володимир, Процишин Орест, Білик Ярослав, Островський Петро. Зараз за фігурою доглядає Процишин Оксана і її невістка Процишин Галя.</p>
31	Католицька каплиця на вулиці Залізнодорожній	с. Криве	<p>На початку 1860 років пан Боваровський побудував капличку. На пагорбі, з якого видно все село, височіє капличка з фігурою Матері Божої з дитятком на руках.</p> <p>Розповідають, що скульптуру Богоматері привезли аж з Відня. Католицька громада не мала свого костелу і тому у капличці відправляли меси. Та за незалежної України у місті Скалаті відкрився костел і люди потяглися до гурту. І тепер капличка стоїть у самоті. В 2006 році тут відбулася остання відправа.</p>
32	Хресна Дорога	с. Криве	<p>Громада с. Криве у 2016 р. вирішила збудувати Хресну Дорогу в своєму селі. Метою цього Хресного Шляху є об'єднання віруючих всіх парафій у селі. Тому і стація Хресної Дороги розміщена біля православної церкви Різдва Пресвятої Богородиці УКП, а остання - за селом, біля римо-католицької каплиці Пресвятої Богородиці. Будівництво почалося в травні 2016 року. В липні 2016 р. о.Михайло Карпець освятив символічні хрести стацій Хресної Дороги. 15 жовтня 2017 р. священники із довколишніх парафій разом із громадою села та навколишніх сіл і міста Скалата освятили Хресну Дорогу</p>
33	Капличка Божої Матері	с. Криве	<p>В травні 2015 року освятили капличку на честь Божої Матері в нашому селі. Духовне дійство зібрало чимало мешканців села та громади</p> <p>Її зведено на місці, де колись стояла фігура Матері Божої, стара каплиця була зруйнована комуністичною владою, яка активно боролася з будь-якими релігійними проявами. Мешканці нашого села мріяли відновити її, ініціатором створення була Калиняк Б.Д, якій, на жаль, не вдалося втілити свою мрію. Її донька, Кметь Леся Іванівна звела капличку за свої кошти на пошану померлої мами і оздоровлення доньки. Над зведенням каплички працювали майстри з с.Кривого, Поділля, м.Тернополя.</p>

34	Церква Святого Євангелиста Луки	с. Магдалівка	<p>У1898 році жителями села Магдалівки було побудовано дерев'яну церкву. Зі свідчень старожилів, церква була на тому самому місці, що і сьогодні. Її возвеличував православний хрест.</p> <p>В 20-ті роки на території с. Магдалівки був сильний бій. Погоріло дуже багато будинків. Запальною кулею було влучено в покрівлю церкви, яка була солом'яною, вона моментально загорілася і згоріла вщент. Всіх людей евакуювали в сторону м. Львова. Село в основному було спалено. Коли люди повернулися з вигнання, то почали будувати нову церкву на тому місці, де тепер стоїть костел. Вже були вимурувані стіни, та тодішня влада не дала довершити будівництво – з церкви звели костел.</p> <p>Українська православна громада с. Магдалівки знову залишилася без святині. За хатою парафіянки Гончарик (Жидачик) Ольги збудували капличку і відправляли Служби Божі. Усі церковні записи, метрики народження дітей, шлюбів та померлих, які на той час велися у селі Прошова, отець Бриль передав у Магдалівку. Також в цьому році було виділено частку землі під кладовище для поховання померлих. Цю землю купив Дмитерко Ілля. На його пам'ять поставлено кам'яний хрест, який був освячений в цьому ж році. До того часу померлих хоронили в селі Прошова.</p> <p>Село зростало, відбудовувалося. З часом, у 1920 році ,було розпочато будівництво церкви.</p> <p>Організатором і керівником будови був Вівчар Іван, житель села Магдалівка. Фундатором будівництва був Стадник Лука, житель села Теклівка. За його кошти розпочалося будівництво церкви. Громада села допомагала матеріалами на будову святині. Підводами привозили сивий камінь із села Застінка. Нова церква була побудована із тесаного каменю. Її освятили у 1932 році на честь святого Апостола Євангелиста Луки, покровителя фундатора храму. Досить цікава історія хреста і дзвонів, яку розповіла старожителька села Шевчук Марія Дмитрівна. Хрест був три рази вивезений: два рази в Колодіївку і раз у Баворів. Коли магдалівські хлопці викрали його потаємно назад, то заховали у стайні одних людей, загорнувши і закопавши його під жолоб коней. В сприятливій часи хрест був знову встановлений на святині.</p> <p>На дзвіниці церкви були дзвони . Два з них були великі і мали назви: Петро і Андрій. В період руйнування храму люди зняли і закопали дзвони на тому місці, де був старий магазин(склеп). Пізніше одного з них було відкопано і встановлено на дзвіницю. Він і по сьогодні своїм особливим голосом скликає</p>
----	---------------------------------	---------------	--

			<p>людей до храму. Доля іншого дзвону невідома.</p> <p>В період 1944-46 років в селі були великі заворушення. В цей проміжок часу молодь пішла в підпілля ОУН-УПА, які боролися за визволення України.</p> <p>На ранок Великодньої п'ятниці 1944 року кулею було влучено в купол церкви, який був солом'яний. Пожежа пошкодила будівлю храму.</p> <p>У 1946 році стараннями жителів села та пожертвами Саламандри та Шумлянського її відновили та перекрили залізною покрівлею. У 1958-1959 рр. храм розписали.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
35	Українська греко-католицька церква Христового Вознесіння.	с. Магдалівка	<p>Парафіянам церкви в 1993 році дозволили відремонтувати зруйнований римо-католицький костел. Він був розбитий вщент. Виготовлялася документація на право громади на будівлю, свідоцтво про юрисдикцію громади, а також на реконструкцію костелу на церкву. Відправи проводилися у зруйнованому костелі. З часом капличку, в якій проводилось богослужіння, із цвинтаря перевезли на подвір'я костелу. Як почалась реконструкція, то відправи влітку були у капличці. Будівельні роботи проводились будівельною бригадою колгоспу. В 2002 році храм було освячено владикою бл. Михайлом Сабригою і названо на честь Христового Вознесіння. Це свято стало храмовим празником парафіян.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
36	Церква святих апостолів Петра і Павла	С. Теклівка	<p>З Божого благословення будівництво храму було розпочато у 2001 році.</p> <p>З ініціативи благочинного Підволочиського району отця Тарасія Махніцького і при підтримці громади було проведено схід жителів села восени 2000 року біля фігурки при в'їзді в село, яка неначе своїм поглядом вказувала на місце майбутньої святині. Громада одногосно вирішила будувати церкву.</p> <p>При сприянні сільського голови Шевчука Михайла Петровича було виділено земельну ділянку під будівництво церкви та на сільський цвинтар.</p> <p>Благочинний отець Тарасій посприяв, щоб надати капличку з Підволочиської громади, яка вже в той час збудувала Собор, для тимчасового ведення Богослужіння в селі Теклівка. Зусиллями громади було перевезено капличку. Парафія села Старий Скалат пожертвувала зі свого храму іконостас, а громада села Поділля – хоругви, запрестольний хрест.</p> <p>У 2001 році митрополит Тернопільський і Бучацький Василій освятив наріжний камінь під будівництво храму.</p> <p>16 жовтня 2011 року Високопреосвященнішим архієпископом Тернопільським і Бучацьким Нестором і духовенством усього Підволочиського деканату було освячено храм</p>

			в честь святих первоверховних апостолів Петра і Павла.
37	Церква Різдва Пророка Предтечі і Хрестителя Господнього Івана	с. Митниця	<p>У селі Митниця церкви не було. Жителі села були поділені по вулицях. Одні ходили до церкви в с. Магдалівка, інші – до с. Сороцьке або відвідували богослужіння у храмах м. Скалат та с. Козівка.</p> <p>Парафіяни села належали до вірних Української Греко-Католицької Церкви до 1946 року.</p> <p>У 1991 р. громада відновила свою приналежність до УГКЦ. Будівництво церкви ініціював голова парафіяльної ради Тимофій Барановський та Василь Кохан. Церкву збудовано за значної фінансової підтримки колгоспу імені Богдана Хмельницького, який очолював голова Іван Кімін і на честь його покровителя -Пророка Предтечі і Хрестителя Господнього Івана було названо храм.</p> <p>У 1991 – 1994 рр. тут служив о. Михайло Романів з с. Сороцьке, він же освятив наріжний камінь під будівництво церкви і хрест на кладовищі. Церкву збудовано у 1995 році. При парафії діють: братства Матері Божої Неустанної Помочі та Вівтарна дружина.</p> <p>На території парафії у 2006 році збудовано каплицю з фігурою Непорочного Зачяття Пресвятої Богородиці на честь 10-ї річниці віднови місії 1996 року.</p>
38	Священна вода Пазини	с. Новосілка	<p>Дорогим і святим для кожного скалатчанина є урочище Пазина, що розташоване в Товтрової гряді, на схід від села. Старожили оповідають, що з давніх-давен тут була криничка, з якої текла цілюща вода. Тут стояв хрест, що символізував появу Матері Божої. Є переказ про те, що Матір Божа йшла від полупанівської Святої гори і залишила за собою слід. На місці, де ступила Мати Божа, з'явилося джерело, вода з якого є цілющою.</p> <p>За роки радянської влади керівники намагалися знищити це святе місце, стерти з пам'яті святиню: і хрест поламали, і камінь, на якому був відбиток сліду, скотили у долину, і забороняли людям молитися та співати духовних пісень. Та вистояла святиня у буревіях різних часів. Сьогодні вона відродилася і кличе до себе людей на молитву.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
39	Церква Вознесіння Господнього	с. Новосілка	<p>Важливою архітектурною пам'яткою села є церква, відбудована і відкрита в роки незалежної України. Цей храм має своєрідну, можна сказати, трагічну історію.</p> <p>Церква в селі Новосілка, як розповідають старожили, була значно раніше. Це був невеличкий дерев'яний храм, зроблений без</p>

			<p>жодного цвяха. Жителі села розуміли, що для такого багатонаселеного пункту необхідно мати більший храм .Тому громада села вирішила побудувати кам'яну церкву. Оскільки коштів не було, дерев'яну церкву розібрали і продали в одне із сіл Новосільщини. Церква вдавнину була на Круковій горі. Жителі села на її місці поставили пам'ятний знак. Як і інші духовні святині, фігурка була знищена часом та людьми. Нещодавно жителі села відновили пам'ятний хрест. Його виготовила місцева майстриня, Бенцар Анастасія, за проектом покійного чоловіка Петра. Про існування саме на цьому місці храму свідчать такі факти: традиційно вдавнину біля храму розміщували кладовище, де хоронили протягом кількох століть жителів села. Місце його знаходження - сьогодні садиба родини Мудрих. Односельця, що жив біля церкви так і називали – Зацерковний. Коштів, вилучених від продажу дерев'яної церкви не вистачало, тому за будівництво храму довгий час ніхто не брався. Будівництво розпочалося в 1924 році з ініціативи парафіяльного священика Григорія Плакиди. Він був організатором вишколу української молоді. До просвітницької роботи долучалася вся його сім'я. В 1938 році помер Григорій Плакида, який відправив тільки кілька богослужінь. За заповітом його похоронили поряд з церковними братами на теперішньому цвинтарі, започаткованому у 1924 році, а розширеному у 1954 році.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
40	Могила отця Григорія Плакиди на цвинтарі в с.Новосілка.	с. Новосілка	<p>Люди ходили до церкви в село Старий Скалат. У 1932 році громада села почала будувати храм. Керував спорудженням обителі священослужитель , допомагав церковний комітет у складі: Довгошиї Василя, Хруща Івана, Журавля Дмитра, Паламара Андрія та ін. До 1939 року стіни храму були зведені та накриті. Освячений храм на Василія Великого. В роки фашистської окупації тут відбувалися служби Божі. В роки війни стіни храму бали пошкоджені снарядами. З приходом радянської влади богослужіння припинилися. В 1950 році церкву було перетворено на колгоспну комору. В середу, 20 травня 1953 року, селом пронісся великий ураган, який зруйнував центральний верхній купол і все покриття на церкві. Колгосп перекрив храм рубероїдом і використовував приміщення для господарських потреб. У 1992 році церква була вже повністю відновлена і пофарбована. На свято Вознесіння Христового, 4 червня 1993 року, церкву освятив архієпископ Тернопільський і Кременецький Сергієм .На той час церква була зареєстрована як Українська православна церква Московського патріархату. В 1996 році</p>

			церкву перереєстрували як Українську православну церкву Київського патріархату. Настоятелем храму є священник Карпець Михайло, який відправляє святі літургії та виховує парафіяльну громаду.
41	Костел римо-католицької громади	с. Новосілка	Ще одним духовним храмом у селі є парафіяльний костел римо – католицької громади. Споруджений костел у романському стилі в 30-х роках ХХ століття під керівництвом Вісецького Івана, про що свідчить настінний надпис. В роки більшовицького режиму храм був закритий. Незважаючи на перестороги, на підвір'ї костелу сільська молодь виводила великодні гаївки. В суботу, 20 жовтня 1990 року, громада католиків встановила дзвін біля храму. А освятили костел 1 вересня 1991 року. Настоятелем римо – католицької громади став ксьондз Войцех Буковець.
42	Фігура на честь скасування кріпацтва	с. Новосілка	У 1848 році в Австрійській імперії відбулася революція. Під тиском народних мас цісарський уряд змушений був ліквідувати кріпацтво. У квітні селянам оголосили про волю . З нагоди цієї події населення села ставило пам'ятні знаки – хрести. При краю однієї з доріг також поставили хрест. З часом він зруйнувався. На цьому місці родина Вергуна Володимира і Люби поставила фігуру Матері Божої, освятивши її 18 листопада 2001 року.
43	Хрест у садибі Турчина Петра	с. Новосілка	Уже сотню літ у садибі Турчина Петра стоїть хрест. Історія походження його є також цікавою. В 1905 році в селі спорудили гуральню, до якої проклали муровану дорогу. На будівництві мурованки і мосту працювали в'язні. На щастя, прикрощів вони не завдавали. Вдячні жителі села поставили хрест як пам'ятку про вдало завершену роботу. З покоління в покоління родина береже цю святую реліквію. Перед смертю Турчин Ірина заповіла своїм дітям і онукам шанувати сімейний оберіг. В четвер, 15 червня 1995 року, родина встановила новий дубовий хрест. А у неділю, 18 червня, хрест освятили. На роздоріжжі центральної і заводської доріг за кошти жителів села відновлено ще один пам'ятний знак. Старожили вважають, що встановлений він був у кінці ХІХ ст., як пам'ятний знак на честь боротьби з пияцтвом і пропаганди тверезого способу життя.
44	Пам'ятник жертвам голокосту	с. Новосілка	У вересні 1943 року на околиці села у «глибокій долині» сталася страшна трагедія. Фашисти звели з навколишніх сіл та міста Скалата і розстріляли близько 600 євреїв. (об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)

45	Церква Святого Архистратига Михаїла	с. Остап'є	<p>В селі Остап'є є місце, яке особливо виділяється своєю величчю. Це сільська святиня – церква Св. Михаїла, яка відсвяткувала своє століття. З глибокої давнини до нашого часу дійшли відомості про церкву села Остап'є та її священослужителів. Перші записи в архівних матеріалах такі: стара дерев'яна церква з дзвіницею стояла на цьому ж місці, що і сьогоднішня. Фундаторами будівництва церкви були Софія Чарторийська та її чоловік Август Чарторийський, які були власниками Остап'я і на свої кошти збудували цю церковцю і дзвіницю. Ця подія відбулася у 1720 році. В 1730 році церква була освячена митрополитом Атаназієм Шептицьким (з роду великого Андрея Шептицького) і стала храмом Святого Архистратига Михаїла. Згадку про цю подію засвідчує надпис на сторінках Євангелії, що зберігся до сьогодні. Датований він 1730 роком.</p> <p>З часом фундамент під будівлею просів. І тому у 1812 році за ієрея Михайла Рогожинського церкву відремонтували. У церкві є три престоли. Головний, великий, престіл дубовий, різьблений, позолочений. Його офірував граф Вацлав Залєвський у 1867 році. У 1870 році приміщення церкви було розмальовано. У 1885 році церква була розширена: до неї добудували притвір. Посприяв цьому ієрей Володимир Скоморовський. Нинішній іконостас звели у 1914 році. Захристія добудована ще пізніше. На жаль, стара дерев'яна церква не збереглася. На її місці з Божої ласки та при допомозі власника села, того ж графа Вацлава Залєвського, і великої праці наших прадідів побудовано нову церкву у вигляді хреста. Спланував церкву Василь Нагорний. Преосвященний Митрополит Андрей Шептицький у 1905 році освятив церкву. Церква Св. Михаїла в Остап'ї з часу будівництва храму і до 8 березня 1946 року завжди була греко-католицькою. 8 березня 1946 року відбувся неканонічний, організований КДБ, Львівський собор, що скасував греко-католицтво в Галичині. З цього часу почали насильно закривати греко-католицькі церкви. І лише напередодні святкування 2000-тисячного ювілею Різдва Христового почалося відродження греко-католицької церкви. У 1989 році греко-католицька церква знову почала діяти легально.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
46	Фігура Матері Божої	с. Остап'є	<p>Неоціненний внесок у культуру рідного села зробив колишній наш односельчанин, випускник Остап'ївської школи, а тепер житель Великих Бірок Тернопільського району, Павло</p>

			Галоха. Прекрасним архітектурним пам'ятникам, які є в Остап'ї, ми завдячуємо йому. Це відновлена фігура Матері Божої, яка була встановлена на честь скасування кріпацтва і знищена повністю за часів радянської влади. З 1995 року Свята Марія стоїть на високому постаменті, лагідно оглядає усіх нас, даруючи свій покров і милосердя. (об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)
47	Фігура Ісуса Христа	с. Остап'є	У центрі села, на перехресті чотирьох доріг, в 1991 році споруджено фігуру Ісуса Христа. Місце для своєї роботи Павло Галоха обрав дуже гарне. Довкола святині ростуть високі вічнозелені туї, зеленіє трава, ніколи не зникає різнобарв'я квітів. Постамент майстерно викладений із звичайного каменю. Статуя дуже красива, адже талановитий скульптор вклав у неї любов і віру. Традиційно кожного року сюди приходять випускники школи просити Ісусового благословення
48	Костел	с. Остап'є	Костел побудований в період 1899-1901 рр. на кошти парафіян села Остап'є та Вацлава Залевського. Після Другої світової війни храм закрили, проте його періодично використовували як склад для зерна. В 1991 році костел повторно освятили і повернули римо-католицькій громаді села Остап'є. На хорах костелу є дерев'яний орган. Виготовлений він на Львівському заводі Рудольфа Гаазе. Залишався в костелі після війни. Коли клавіші органу і інші його механізми передали в Скалатську музичну школу, сам орган залишився в костелі села Остап'є.
49	Фігура Матері Божої	с. Остап'є	Ще одна фігура Матері Божої є біля джерела, де щороку на свято Йордана освячують воду. А влітку, у спекотні дні, джерельна вода рятує від спраги подорожніх.
50	Церква Успіння Пресвятої Богородиці	с. Поділля	У селі Полілля, за переказом старожилів, приблизно в 1750р. була побудована дерев'яна церква Успіння Пресвятої Богородиці, привезена з гуцульського Косіва. Священиком тоді був Ювіналь Луцик, який прибув до села із Запоріжжя. Після освячення нової церкви дерев'яну церковний комітет продав до села Жеребки, де вона довгий час була музейним експонатом. Кам'яну церкву Успіння Пресвятої Богородиці було зведено 1907 року як греко-католицьку, потім переведено до православ'я. Будували її сорок господарів, двадцяттеро з яких входили до складу церковного комітету. Камінь на будову возили фірами із села Білоскірки. За часів радянської влади храм не був закритий. Священичу діяльність у храмі у цей нелегкий

			час і в продовж багатьох років проводив о. Сергій Сорока, який проживав у місті Скалаті. У 2017 р. парафіяни відсвяткували 110 річницю церкви Успіння Пресвятої Богородиці
51	Капличка Божої Матері	с. Поділля	Капличка Божої Матері. Фундатором каплички є родина Степана Снежка – жителя с. Поділля. Капличка освячена на храмове свято, 28 серпня 2004 року.
52	Капличка Покрови Пресвятої Богородиці	с. Поділля	При в'їзді в село красується капличка Покрови Пресвятої Богородиці, яка виблискує своїм красивим оздобленням. Наблизившись до неї, стає на душі легко та святково. Капличку спорудив вихідець із с. Поділля о. Андрій Курило – священник церкви Архистратига Михаїла с. Кам'янки у 2005 році. Він збудував капличку на честь своєї висвяти. Посвята каплички Покрови Пресвятої Богородиці відбулась 14 жовтня 2005 року.
53	Греко-католицька каплиця Успіння Пресвятої Богородиці	с. Поділля	У 1991 р. відновлено парафію УГКЦ. Богослужіння відбувалися на подвір'ї парафіянина Василя Заставнюка. З 1995 р. греко-католицьку парафію обслуговував о. М. Буртник. З 2002р. адміністратором парафії був о. Андрій Луковський. Фундатором побудови каплиці був архієпископ і митрополит Василій Семенюк. Земельну ділянку під будівництво каплички виділила Подільська сільська рада. Весною 2014 року закладено фундамент під будівництво каплиці, а саму каплицю було привезено з м. Зборова. Одним з ініціаторів побудови каплички був о. Андрій Луковський, який проводив богослужіння під відкритим небом біля могили Січових стрільців. 15.06.2014р. парафіяни посвятили побудовану греко-католицьку каплицю Успіння Пресвятої Богородиці. Освячення відбулося за участі митрополита Василя Семенюка, декана Михайла Валіона, , оця-декана Михайла Буртника, отця Андрія Луковського, хору семінаристів Тернопільської духовної семінарії. На оснащення храму значні пожертви зробили парафіяни села.
54	Храм на Святій горі	с. Полупанівка	У с. Полупанівка є Свята гора. Свята гора – місце культового поклоніння Матері Божій, тут у XIIст. об'явилася Матір Божа пастушкам, що випасали худобу на скалі. Хлопчики пішли до кринички напитись води. І раптом перед ними вся у саяві з'явилась Божа Мати. Діти злякалися. Один хлопчик побіг до пастухів сповістити про чудо, а другий став навколішки і почав молитися. Коли прибігли пастухи, то вже

			<p>нічого не застали, тільки хлопчина продовжував молитися.</p> <p>На тому місці, де стояла Божа Мати, почало бити джерело. Де Вона ступала, там з`являлися джерела. Дві кринички є на Святій горі, третя - на Пазині (околиця с. Новосілка). Звістка про диво розлетілася селом. Люди збиралися біля кринички, прикрашали її, ставили фігурки, одна з яких датована 1864 роком. Не сподобалось це місцевому попові, він наказав челяді засипати криничку гноем, та невдовзі осліп. І сниться йому сон, щоб почистив криницю, збудував на тому місці капличку, тоді й прозріє. Так і сталося. Після того люди ще з більшою шаную ставились до тої кринички.</p> <p>Капличку з часом розібрали, а навколо неї збудували церкву. Тепер криничка під вівтарем, а вхід до неї з двору. І приїжджають сюди люди зусюди, щоб попити і набрати води. Цікаво, що за п'ять-шість метрів є ще дві кринички, але в них уже зовсім інша вода. А та, що зі Святої гори, як твердять місцеві жителі, зберігається рік — і не псується.</p> <p>Зараз на місці об`явлення Матері Божої стоїть Святотроїцька церква, розбудована та відкрита в 1990р. На цьому місці ще з 1878 року була невеличка каплиця . Але в радянський період капличка була надовго зачинена. Є декілька світлин святинь каплички, які зараз знаходяться в храмі.</p> <p>Відкриття та освячення церкви відбулося у 1989р.</p> <p>Церковний празник відзначають на другий день Зелених свят – у День Святого Духа. Біля церкви також насипана символічна могила в пам'ять про січових стрільців та воїнів УПА.</p> <p>Освячена могила в 2000 р.</p>
55	Костел Св.Юзефа	с. Полупанівка	<p>До православної церкви притулився на Святій горі римо-католицький костел Св. Юзефа. У радянські часи в костелі спочатку був склад, а пізніше, у 80-і 22р.- природничий музей. У музеї були виставлені опудала різних звірів. Кажуть, що історія костелу починається з 1894 року. Відновлений та освячений костел у 1997 р. як санктуарій (від лат.) – храм, де відбулася об`ява святих. Храмований празник святкують 19 березня у День Святого Юзефа.</p>
56	Хресна дорога	с. Полупанівка	<p>17 жовтня 2010 року було освячено Хресну Дорогу, яку спорудили на скалі біля храмів. Освячену Хресну дорогу зводили стараннями</p>

			<p>жителів трьох сіл: Полупанівка, Новосілка, Старий Скалат та м. Скалат. Час її будівництва тривав близько трьох років.</p> <p>Скульптури, які відображають мученицький шлях Ісуса Христа, замовлені і виготовлені в Польщі та виконані з бронзи в повний ріст. За сприяння ксьондза Войцеха Буковця, настоятеля католицької громади, їх було доставлено в Україну. Хресна дорога складається з 14 стацій, які розміщені уздовж усієї гори.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
57	Православна церква Косми та Деміана	с. Старий Скалат	<p>В селі Старий Скалат є православна церква Косми та Деміана, яка має давню історію. Перші згадки про храм дійшли до нас із 1643 р. Та знак хреста з місяцем в основі на бані церкви говорить, що церква була свідком монголо-татарських набігів. Біля православної церкви є могила, у якій спочивають дідусь, о. Пилип, та син, Степан, Курбаси. На початку сільського кладовища є могила. Достеменно невідомо, чи там захоронені воїни, чи це символічна могила на честь січових стрільців та героїв УПА. У 1992 р. такі символічні могили висипали біля церкви як пам'ять про героїчні та трагічні сторінки в історії українського народу. Також біля церкви є хрести, які датовані ще козацькою епохою</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
58	Римо-католицький костел Якуба Стрепи	с. Старий Скалат	<p>Також у селі існує римо-католицький костел Якуба Стрепи, збудований в 1912р. Відновлений і розбудований храм у 1998 р. З жовтня 1995 р. до 2011 року в костелі служив ксьондз Войцех Буковець. Сьогодні служать ксьондзи Петро Малий та Ремігіуш Оленев. Щороку, 20 жовтня, в день Святого Якуба римо-католики відзначають костельний празник.</p>
59	Костел Святої Анни	м. Скалат	<p>Разом з появою містечка Скалата на поживклих сторінках історії на початку XVI століття, ймовірно, тут зародилися і основи християнської духовності, які не могли існувати без сакральної споруди.</p> <p>Однак, перші письмові джерела із згадкою католицької парафії на цій землі датуються лише 1632 роком, коли в поселенні було засновано католицьку парафію. Протягом 1632-1642 рр. на кошти галицького мечника Кристофора Вихровського з південного боку фортеці було споруджено костел. Цей перший костел мав риси оборонної споруди і служив опорним пунктом під час нападів загарбників на місто. У часи війни з турками храм зазнав значних руйнувань. Тому в 1702-1703 рр. його довелося відбудувувати чи не з нуля. Можна припустити, що споруду початку XVIII ст. взагалі не розбирали, а використали як</p>

			<p>своєрідне «ядро» для храму-наступника. Консекрував новий костел архієпископ Андрій Анквіч на честь Успіння Пресвятої Діви Марії.</p> <p>У 1827 році костел мав форму хреста. Територія костелу була обнесена мурованою огорожею. Вхід на подвір'я храму проходив через арочні ворота які мали надбрамну споруду. Фасад споруди завершували трикутні фронти з фігурами святих. Над надбрамною спорудою височіла сингатурка.</p> <p>В 1898 році костел був знищений пожежею. Та в 1900 році на місці згарища збудовали новий мурований храм за проектом архітектора Теодора Тальовського. Кошти на будівництво виділив власник Скалата Маріуш Роштоцький та староста Антоній Шидловський. В 1901 році єпископ Й.Вебер консекрував новозбудований храм. Костел пережив Першу світову, україно-польську та польсько-радянську війни. В 1931 році був проведений ремонт святині. В 1944 році, під час бойових дій Другої світової війни, храм був пошкоджений радянською артилерією. Після війни в храмі не відбувалися богослужіння, і в 1946 році костел було закрито.</p> <p>Остаточо костел зруйнували в 1959-му. За поширеною місцевою легендою, його знищили в очікуванні візиту Микити Хрущова, який саме розпочав активну антирелігійну кампанію. Але скалатчанин Павло Пелехатий, свідок знищення костелу та очевидець тих подій, розповідає інше. Причина руйнування храму була прозаїчніша. На той час у Скалаті будували майстерні «Сільгосптехніки». І тому керівники вирішили, добряче пошкоджений костел використати, як джерело дефіцитної цегли та каменю.</p> <p>У 1990 році на місці зруйнованого храму єпископ Я.Ольшанський освятив тимчасову каплицю. А в 1994 році було розпочато будівництво нового мурованого костелу в неоготичному стилі. 26 липня 1996 року єпископ Маркіян Трофим'як освятив наріжний камінь цього храму. Будівництво храму розпочав отець Станіслав Муляр, продовжили справу Богуслав Грендиса та Роман Стадник. У 2001р., до приїзду в Україну Папи Йоана Павла ІІ, будівництво завершили. 26 липня 2002 року єпископ Мар'ян Бучек консекрував новий храм на честь Святої Анни. Головний вхід в костел проходить через вежу у чотири яруси, яка завершується шатровим куполом з хрестом. Над навою знаходиться невелика сингатурка. Нава з обох сторін має дві прибудови, що надає храму хрестоподібну форму. Костел у Скалаті привертає до себе увагу не тільки витонченими архітектурними формами. У середині римо-</p>
--	--	--	--

			<p>католицької святині зберігаються унікальні скульптури, які не зустрінете у жодному храмі Тернопілля. Давні майстри постаралися на славу. Адже і нині, через роки, зображення Святих та біблійних персонажів дивують тонкою роботою, довершеністю та високим смаком. Колись ці фігури прикрашали вівтарі знищеного костелу. Парафіянам вдалося переховувати тривалий час ці унікальні зразки сакрального мистецтва й зберегти їх до нинішніх днів. Зображення Ісуса Христа, Діви Марії, апостолів Петра та Павла, скульптура Святої Анни – усі вони просто заворожують, спонукають до роздумів. Вражає своєю величчю і головна окраса храму – величезний, понад три метри заввишки, давній образ Матері Божої Утішительки.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
60	Церква Преображення Господнього	м. Скалат	<p>Перша згадка про храм датується 1701 роком. Церква була збудована з дерева. Проте, в силу різних обставин, зокрема й історичних, через більше ніж півтора століття храм втратив свою колишню велич та красу. Саме тому в XIX столітті було прийнято одностайне рішення про реконструкцію та відновлення церкви. До справи долучилися багато меценатів, пожертвувавши кошти на відновлення храму. Цього разу відбудову розпочали з каменю. Фінансову підтримку забезпечували гончарі, майстри взуттєвої справи та інші ремісники міста. Таким чином у 1872 році постала нова церква Преображення Господнього.</p> <p>У 1988 році храм став символом тисячоліття Хрещення Русі, свідченням чого є записи на стінах біля головного входу (зображення тих сакральних цифр). Автор іконостасу - Євген Гірняк, він також розписував храм у 1998 -1999 роках. Храм після розпису, вівтар та іконостас освятив єпископ-ординарій Михаїл Сабрига у 2001 році.</p> <p>Парафія в приналежності до Української Греко-Католицької Церкви діяла до 1946 року. Від 1946 р. до 1990 р. парафія і храм належали РПЦ. Візитація парафії єпископа Михаїла Сабриги відбулася 19 серпня 1991 р., у 2001 році владика Михаїл Сабрига знову візитував парафію, а у 2007 році - владика Василій Семенюк.</p> <p>На парафії діють: братства «Апостольство молитви», Матері Божої Неустанної Помочі, Марійська дружина. Церкві повернули її первісне внутрішнє оформлення. Будівля фортечної форми, про що свідчать грубі стіни, малі вікна, висока кам'яна дзвіниця, мури. Побудована із цегли, фундамент мурований на глині. Храм побудований у вигляді хреста із вівтарем на схід. Над храмом здіймається купол, який символізує небо. На куполі - куля із</p>

			<p>зображенням хреста. Божий дім збудований на старому цвинтарі.</p> <p>У зовнішньому вигляді церкви Преображення Господнього одразу привертає увагу розписне оформлення у релігійних мотивах трикутних фронтонів притвору (святих Ольги і Володимира Великого) та осей трансепта. При цьому домінуючий купол на високому світловому барабані над средохрестям гармонійно переключає увагу на скромно оформлений центральний фасад (пілястри з дзеркальним оформленням центрального фасаду), де лише кругла троянда і значні для України дати 988 – 1988 (втрачені після реконструкції) відтіняють всю ненав'язливу його красу.</p> <p>При церкві у різні роки діяли чоловіча школа, товариство «Просвіта», братство тверезості. У Скалаті проживали і проповідували Боже Слово сестри – монахині Студитського уставу під керівництвом ігумені Олени – Йосифи Вітер. Вона була винятковою індивідуальністю у скалатській спільноті, бо зазнавши важких страждань в радянських тюрмах і таборах, демонструвала зразок справжньої християнки. У 1985 році на її честь на алеї Праведників світу в Єрусалимі було посаджено дерево. 6 липня 1998 р. Олену Вітер нагороджено (посмертно) медаллю Праведника світу. Її ім'я вписано в почесну стіну Праведників, що в Єрусалимі. (об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
61	Поховання Алоїза Ляєра	м. Скалат	<p>Поряд із храмом Преображення Господнього є поховання Алоїза Ляєра (1885 - 1919), отамана Української Галицької Армії, який свого часу служив у Гуцульській сотні УСС. (об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
62	Церква Всіх Святих Землі Української	м. Скалат	<p>Про першу православну святиню на теренах Скалата достовірних відомостей практично не збереглося. Однак її існування в густонаселеному центрі, який у свій час був навіть повітовим містом, при існуванні храмів інших християнських конфесій та єврейської синагоги є безсумнівним.</p> <p>Важкий період частих змін підданства початку ХХ століття та епоха безвір'я, коли атеїстична радянська країна захопила владу в Західній Україні на початку Другої світової війни в 1939 році, наклавши заборону на будь-яку релігійну діяльність, робили неможливим будівництво православної святині на Галицькій землі.</p> <p>І тільки незалежність України в 1991 році подарувала надію православній громаді Скалата на здобуття власної святині.</p> <p>У 1996 році релігійне об'єднання вірян Української православної церкви у Скалаті було офіційно зареєстровано. А вже через рік був освячений її перший храм – невелика каплиця в</p>

			<p>ім'я Всіх Святих Українського народу. Будівництво нового храму розпочалося в 1999 році із закладки наріжного каменя в його основу.</p> <p>Протягом довгих 15-ти років - будувався новий величний собор на честь Всіх Святих. Його освячення відбулося в день вшанування святих Праотців 28 грудня 2014 року архієпископом Тернопільським, Кременецьким і Бучацьким Нестором.</p> <p>(об'єкт доступний для осіб з інвалідністю)</p>
63	Церква Покрови Пресвятої Богородиці.	с. Хоптянка	<p>Історія будівництва церкви унікальна, так як побудована вона за один рік, хоча прагнули цього жителі села роками. Адже своєї церкви в селі не було до 1998 року.</p> <p>Село Хоптянка розміщене на кордоні трьох районів: Гусятинського, Тереховлянського та Підволочиського. Колись, в давнину, межа між Тереховлянським та тодішнім Скалатським районами проходила по середині села. Частина села так і називалась Хоптянка і належала до Тереховлянського району, а парафіяни належали до греко-католицької громади с. Сороцьке. Друга частина села, тоді с. Михайлівка, зараз вулиця Михайлівка, належала до Скалатського району, а парафіяни – до православної громади села Поділля (тоді - Пізнанка). Хоча з утворенням Підволочиського району с. Хоптянка і с. Михайлівка об'єдналися в одне село, духовно залишилися належати до різних конфесій.</p> <p>Будівництву церкви передувало будівництво каплички у 1998 р. Основними фундаторами та організаторами будівництва були: Петро Мирка, Михайло Гавдьо, Ганна та Богдан Фолюш, Надія Ковальська, Надія Мидза, Богдан Лошньовський.</p> <p>В 2012 році настоятель каплички отець Андрій Луковський та дяк Дмитро Осухівський загорілись ідеєю побудувати в селі святий храм. Їх підтримали жителі Хоптянки. Заручившись підтримкою владики Тернопільсько-Зборівської єпархії єпископа Василія Семенюка, організатори та небайдужі ,вірячи, взялися до роботи.</p> <p>Владика зустрівся з громадою с.Хоптянка і сказав такі слова: «Я б хотів, щоб в Хоптянці була церква». Ці слова були благословенням на побудову церкви. Село закипіло: їздили по різних селах за допомогою, шукали спонсорів в різних організаціях, кар'єрах. Багато допоміг владика і словом, і ділом. Фундаторами були</p>

			<p>керівники кар'єрів с. Полупанівка Ігор штогрин та с.Новосілка Богдан марин, директор цегельного заводу с.зарубинці Богдан олійник, парафіяни та мешканці навколишніх сіл.</p> <p>Церква «росла» на очах. Храм 13 січня 2013 р. освятив митрополит Василій Семенюк. З тих пір над Хоптянкою розноситься дзвін новозбудованої церкви, який кличе всіх до молитви.</p>
64	Хрест-фігура	с. Хоптянка	<p>З давніх давен з обох боків при в'їзді та виїзді з села Хоптянка височили два Хрести, які служили оберегом від зла та нечистої сили. Кожному з цих Хрестів віддавали шану жителі села та його гості протягом багатьох років. Та були часи, коли такі святині нищили та пробували знецінити. Так, радянська влада фізично знищила святі Хрести на декілька десятиліть, та не знищила їх у людських душах.</p> <p>Наприкінці 80-х років ХХ ст. з ініціативи жителя с. Хоптянка Гавдьо Ярослава було відновлено святий Хрест при в'їзді у село зі сторони с. Сороцьке Тереховлянського району. Його підтримали односельчани Галагань Ігор, Ковальські Олег та Надія. Ковальська Надія і до сьогодні є основною упорядницею цього святого місця, де до пізньої осені квітнуть квіти.</p>
65	Хрест-фігура	с. Хоптянка	<p>На початку 90-х років ХХ ст. було відновлено святий Хрест при в'їзді у Хоптянку зі сторони с.Поділля. Ініціатором та організатором робіт став житель Хоптянки Свистун Ярослав. Його підтримали Пунда Василь, Мельник Тадей та інші односельці.</p> <p>Ці дві святині є постійним нагадуванням нам, живим, хто помер на Хресті, які муки терпів і за чий гріхи. Тут прочитано та ще буде прочитано чимало молитов. З кожним роком, з кожною молитвою ці місця стають ще більше святими.</p>